

DISPOSITIONES HOMILETICÆ

In

TEXTUS POENITENTIALES,

Dierum Solennium Precum,

Anni 1708.

Die 1. (a. d. 24. April.)

Concio I.

R *Ara* 6. Psal. 119: 133. Voto hoc via devotè sternenda ad *saerum poenitentiale opus*: quod eo magis nobis incumbit, quo hanc ætatem peccatis nimium indulgere prohi dolor! videamus. *Duo S. Vates à Spiritu Dei petit: gressuum directionem: Domini iniquitatis aversionem.* Prius gressum, hujus modum & medium tradit. Per gressus in Scriptura motus omnes, tam interni quam externi, actiones omnes & negotia intelliguntur; ita enim accipitur vox in fontibus occurrens, Psal. 67: 7. ne hi ipsi gressus vacillent, orat David in presenti loco. conf. Psal. 17: 5. *Modus est divina horum directio, ut ita a Deo dirigantur & confirmentur, ne instar ægri vacillet aut titubet, tanquam in lubrico aut in incerto, sed medium spiritus tramitem teneat, ne ad dextram vel sinistram inclinet, sed ut lux & veritas divina illum ducant, Psal. 43: 3. Ut instar montis ad carnis illecebras stabilis & inconcussus maneat; ita enim vox Psal. 65: 7, accipitur conf. Prov. 2: 29. Medium est optimum & efficacissimum, Verbum Domini.* Desiderat ut ad hoc tota ipsius componatur vita, hoc ipsum sustentet, Psal. 119: 116. hujus consolatione jam gressibus, *Domini iniquitatis aversionem* in posterum plena fiducia petit: *ne dominetur &c.* h. e. ne ulla iniquitas vel que hujus aliquam speciem habet, jugum mihi imponat, sed ut in Te per Te & cum Te suppressim iniquitatis stimulos, & tanquam vere resonatur tibi *streviam in sanctitate & iustitia, Luc. 1: 75.* Hanc Divini Vatis orationem

A

cor.

1114

175

1155

cordi & animo inscribamus, hoc die gressus nostros in Deo per veram poenitentiam in fide confirmando, & ad nomen Dei tanquam arsem inexpugnabilem currendo, Prov. 18: 10. Justitia Christi imbuti in spiritu ambulando, carnem cum voluptatibus & cupiditatibus crucifigendo. Gal. 5: 6, 24. Hac ratione & Deo & Regi quæ sua sunt tribuuntur, piissimus Rex pio consilio, piisque mandatis & proprio exemplo hoc nobis svadet, sacrique quos præscripsit Textus ansam nobis dant in Domino caute & prudenter ambulandi, nihil propriis viribus dando, quod etiam in Textu nostro videmus.

TEXTUS Prov. 16: 9.

EXORD. Eccles. 3: 10, 11. vid. Fasc. A. 1668. p. 65. & 66. A. 1690. p. 636
In Textu traditur

Homo vias suas proponens: DEUS easdem disponens.
vot. Psal. 25: v. 4, 5.

Quemadmodum divina providentia circa sustentationem & conservationem rerum creaturarum occupata est; ita quam maxime hominem respicit, Act. 17: 28. Actiones & vias nostras dirigit; Penes hominem tantum est libertas in civilibus proponendi, penes DEUM vero proposita gubernandi, ita ut vel permittat, vel impediatur, vel promoveat. Textus noster, qui duobus membris absolvitur, antithesin quasi nobis sistit. Hominem cum suis negotiis & DEUM cum tua directione.

I. In homine, proponente observ. (a) *Agens*, Cor, quod hic pro ipsa anima adeoque pro intellectu & voluntate ponitur. Prov. 4: 23. & 7: 5. (b) *Actionem ipsam*, quæ est excogitare vel supputare, accurate rationes inter se conferre, & consilia omnia ad calculum humane prudentiæ accurate revocare; id enim vult *צוּחַ*, quod de accurata rerum præteritarum rememoratione, ut Psal. 77: 6. & de expediendarum sollicita dispositione, Psal. 119: 59. accipitur; item de proposito cognoscendi aut inveniendi aliquid, Psal. 73: 16. (c) *Objectum*, via ipsius, viarum nomine omnes hominis actiones & negotia ad certum scopum tendentia insigniuntur. Psal. 37: 5. Hæc via est varia, est enim vel via ipsius hominis, seu electio & conatus in rebus externis, quæ si à DEO non dirigatur, fit tenebra & lubricum Psal. 35: 6. vel est via mandatorum DEI quæ piorum est, Psal. 1: 6. & 25: 4. & 119: 32. in qua homini nullum liberum arbitrium. Denique est via peccatorum,

Psal.

176
176
Psal. 117: 1. & 119: 29. quæ DEI nullo modo est. In his viis cum cōcursu
DEI generali cogitat & proponit homo opera naturalia, cum superna-
turali Supernaturalia cogitat. In his omnibus videmus

II. DEUM easdem disponentem. Vid. (α) Disponens est DEUS
potentissimus sapientissimusque, penes quem solum situm est illas dis-
ponere. Men HEN allena etc. Psal. 115: v. 3. Dispositio ipsa confir-
matione & directione absolvitur. Confirmat DEUS vias hominis, si
actiones placeant, si displiceant permittit solum. Dirigit, in bonum
pura finem, cum aliquid in honorem Dei & in ejus timore suscipitur.
פדד tam confirmandi quam dirigendi notionem habet. conf. 1 Sam.
13: 13. 2. Paral. 12: 14. Prov. 8: 27. Psal. 119: 133. Jer. 10 23. (γ) Dispositi-
onis objectum, gressus, פדד qui viæ respondent, per hos non tam fa-
cultas locomotiva, quam potestas eventuum, & determinatio finis
intelligitur; Studia etiam & conatus quoscunque includunt. Hos jam
DEUS approbat, si sint boni, & si ita sapientiæ divinæ videatur: diri-
git, si mali alio eos ordinat, inhibet vel eventu sperato privat.

Ufus Didascalicus. Quanta sit divina gratia quod actiones no-
stras sua providentia dignetur, & nostri indefinentem agat curam,
non tantum vitam nostram sustentando, sed etiam actiones & consilia
inspiciendo & dirigendo. Act. 17: 28. Psal. 139 1, 2, 3, 4, 5. Prov. 20: 24.

Elenchicus, contra illos qui fato omnia fieri impie autumant,
vel actiones humanas ex casuum incertitudine metiuntur. Quo ipso
vim inferunt providentiæ divinæ, & dictis Scripturæ in priori usu ad-
ductis, & infinitis aliis. Contra Epicureos & Atheos qui omnem Nu-
minis sensum sibi exuunt, sine DEO in mundo vivunt, Eph. 2: 12.
Psal. 14: 1 &c.

Epanorthoticus, contra modernos Christianos, qui licet scient
DEUM vivere, Psal. 18: 47. & curam hujus universi agere, nihil tamen
adversus perferre volunt, de gratia & providentia Divina desperant, im-
patienter se gerendo; cum tamen DEUS omnia suo tempore bene agat &c.
Eccles. 3: 11. Qui propriæ prudentiæ, sagacitati & experientiæ fidunt,
non contenti viarum Divinarum sapientia. Prov. 20: 18.

Pædagogicus, ad firmam in providentia divina spem, Vix o-
mnes, gressus & consilia, ipsi solum committenda, ipse faciet, Psal. 37: 5.

1117

Prov. 16: 2. conf. Prov. 3: 5, 6. & in Fasc. Homilet. pag. 306. nec non Prov. 16: v. 20. pag. 534. *Non enim est sapientia &c. contra Jehovah,* Prov. 21: 30. *nec est homini via ejus, nec viro ambulare aut firmare gressum suum.* Jer. 10: 23. *excitabit nos ad hoc ipsum manifestum Divinae providentiae lignum, quod turbulento hoc rerum statu providam nostri agat curam, nec in voluntatem hostium nostrum nos det,* quod & Regem piissimum nobis incolumem conservet, qui regio exemplo ad veram in DEum confidentiam nos ducit, quod vel hic ipse Textus abunde docet. Tantum ergo Regem piis precibus divinae providentiae tuendum tradamus, ex Psal. 20. toto.

Conolatorius, pro iis qui calamitatibus sunt obnoxii, qui verba El. cap. 49: 14. sua faciunt; certo certiores esse possunt DEum suum esse Patrem El. 64: 16. & cum mœrore obruti videntur, *sub clypeo altissimi tamen latent* vid. Psal. 91. totum *Rebur eorum est Jehovah in tempore angustiae,* Psal. 37: 29, 30. ut tandem plene liberati, cum Syracide in laudes Dei erumpere valeant. cap. 51: 1, 2. concl. cap. 50: 24, 25.

Concio II.

Parasc. Psal. 132: 7, 8, 9. vid. Fascicul. Homilet. An. 1683, diel. IV. Conc. II. pag. 412. Quem admodum David in cultu sacro Ecclesiae facta DEO imprimis commendari vult, ita & nos ad scabellum Domini procumbentes, oremus ut digne agamus de iis quae ad Ecclesiae felicitatem pertinent, &c.

TEXTUS. Esai. 62: v. 6, 7.

Esai. 60: 10. hoc dictum nos ducit in jucundissimi Textus piam considerationem, quia eodem spiritu propheticum, & de te eadem utrumque prolatum est: Not. (1.) *Cui datur promissio,* scil. Ecclesia Nov. Testam. Illi per plurima promissiones per Prophetam nostrum date sunt, imo in hoc capite, v. 1. & seqq. (quae loco Lectionis Epistolice festo Epiphaniae tractari solent) & Esai. 59: 20. & saepe alias nomine Zionis celebratur. (2.) *Quid promittitur,* (a) *edificatio murorum* sec. Hebr. *edificabunt filii alienigenae* (sic Esai. 56: 6.) *muros tuos* indicatur hisce vocatio gentium, Esai. 14: 1. &c. Et quia muri sunt in ornamentum ac praesidium urbium, ideo *edificantes* sunt qui salutare

DEI cognitionem vid, Esai. 26: 1. docent & promovent. Esaj 49: 17. & peculiariter de Apostolis exponitur. 1. Cor. 3: 10. conf. Esai. 61: 5. (6). *Adjumentum a Regibus.* Ubi notand. מְסִרְתֵיךָ ministrabunt tibi: Vox usurpatur non de servili opere, sed de illorum qui in primaria dignitate ministrant. e. g. Esth. 1: 10. hinc in Græc. παρασχομαι σοι, assistent tibi, gloria tibi assistentia, ut nunc est mos loquendi; hinc nutriti Ecclesie Reges vocantur. Esai. 49: 23. (3). *Promissionis causa.* scil. DEI misericordia: quia in ira quidem mea percussi te, sed in beneplacito meo misertus sum tui: DEUS propter peccata castigat, Esai 57: 17. Jer. 30: 14. Thren 3: 1. quoniam vero id paterno agit animo, & non perpetuo irascitur. Psal 103: 9, 12, 13. ex gratia & misericordia sua rursus Ecclesie benefacit, non propter ullum hominum meritum. Esai 12: 1. & 57: 18. Svavissime DEUS ipse de ira sua & miseratione loquitur. Esai. 54: 7, 8. In Nov. Testam. per diffusam Evangelii prædicationem, maxime misericordiam suam declarat, ideo *tempus beneplaciti* vocatur, Esai. 49: 8. 2. Cor. 6: 2. Quam hic tradit Esajas promissionem, illam Ecclesia Evangelico-Lutherana, quæ vera fide & sincera secundum verbum DEI confessione, in orbe Christiano, DEUM colit, in primis sibi factam lætatur. Patria nostra ab exteris ad se delatum Evangelium ante tot secula, quasi à filiis alienigenis accepit, ejusque prædicationem per bina hæc secula à Pontificiorum tenebris, aliorumque hæreticorum corruptelis repurgatam, per DEI gratiam habet, sub curamagnorum REGUM; Estque illa nunc SACRÆ R. MAJESTATIS Regis nostri clementissimi laps, quod non solum apud nos Divino zelo Ecclesia bona constanter promoveat, sed & eximie Ecclesie orthodoxæ parti apud exteros in Silesia, priorem Evangelii libertatem gloriosissime procuraverit Nobis itaque & illis dictum est, *adificabunt filii alienigenæ muros tuos, & Reges ministrabunt tibi*, imo erunt, Divina dirigente clementia, in adiutorium; Post dira illa quæ isti, etiam in rebus sacris ultra 76, annos, passi sunt, jam canere possunt ex Esai 12: 1. Inter temporales afflictiones, quas nos cum concivibus nostris in regni limitibus, per octennium bellicum sustinimus, alter primi diei penitentialis textus nobis spem facit DEUM post plagas in ira inflictas, nobis ex misericordia sua porro bene facturum: promissa quippe hic est

Ecclesie Evangelicæ insignis felicitas.

1119

Vot. Psal. 68: 29.

Bis in textu *Hierosolyma* fit mentio, ideo omnino sciendum, quod non de celeberrima illa Palæstinæ urbè, cultus Divini & Regum Judæ (sede sub Vet. Testam. hic literaliter agatur, quod Judæi volunt, & ne quidem in typo, ut nonnulli interpretes Christiani existimant; Verum ut v. 1. DEI Filius de Ecclesia Nov. Testam. nomine Zionis & Hierosolymæ insignita, magnificam præmissionem profert, ita in textu nostro ostendit, quâ ratione illam implere vult, ideo adhibet nomen Zionis & Hierosolymæ, quia exinde præconium Evangelii exiit. Esai. 2: 3. adde Luc 24: 47; Act. 1: 8. appellatur proinde Ecclesia Christiana *Hierosolyma que sursum est*, &c. Gal. 4: 26. & sub nomine *Zionis* sæpe venit, Psal. 2: 8. Heb. 12: 22. Apoc. 14: 1. proinde & hic Hierosolyma de Ecclesia Nov. Testam. literaliter intelligenda: Et quia inter reliquos cœtus Christiano nomine insignitos, Evangelica nostra jure sibi vendicat Ecclesiæ veræ prærogativas, hinc ob præmissam felicitatem merito gaudemus: spectatur v. illa

I. *Quoad Vigiles*: Judæi & quidam Patrum hic intelligunt *Angelos*, qui certe natura insomnes, & in custodia piorum sunt indefessi. Gen. 32: 1, 2. 2. Reg. 6: 17. Psal. 34: 8. & 91: 12. Math. 18: 10. Hebr. 1: 14. Verum vix reperitur de illis *vigilum* nomen, nam quod allegari solet ex Dan. 4: 14. de consilio S. S. Trinitatis capi debet, Jer. 32: 19. neque angeli in Ecclesia prædicantes sunt velorantes, proinde hic de *hominibus* sermo est, in Ecclesia usum salutemque *vigilantibus*, quod etiam intelligi potest de Regibus, & Magistratu politico, Ecclesiæ commodâ promoventibus, ut jam andivimus; qualis vigilantia & cura, in piis super populo DEI, sub Vet. fœdere Regibus, celebratur: David de se Psal. 132: 3, 4, 5. *non ascendam supra spondam strati mei, non dabo somnum oculis meis usque dum invenero locum jehovæ &c.* Quoniam vero hic de internâ Ecclesiæ felicitate sermo est, communiter de Doctoribus Ecclesiæ Nov. Testam. textus noster exponitur, imprimis de Apostolis à Christo missis, Joh. 20: 21. aliisque, quorum officium & laus est in vigilando pro gregis salute, Esai. 52: 8. Jerem. 6: 17. Helek. 3: 17, & 33: 7. Act. 20: 28. Hebr. 13: 17. In eo autem con-

stitit

sistit Ecclesie felicitas quod habeat (α) *Vigiles à DEO ordinatos*; *Ego conflui*: Promissio est gratiosa, & tempore Prophetæ de beneficio futuro, propter certitudinem suam in præterito prolata, at per omnia Nov. Testam. secula, ut beneficium jam collatum celebretur: Eph. 1. 4: 11. à DEO autem sunt constituti, Hebr. 5: 4. (non ipsi currentes Jer. 23: 21.) & quidem *super muris Hierosolymæ*: quemadmodum vigiles urbium, in muris vel locis excelsis stare solent, 2. Sam. 18: 24. conf. Habac. 2: 1. De muris Ecclesie, leg. Psal. 48: 13, 14. & 51: 20. hinc de vigilibus in monte Ephraim, Jer. 3: 6. & nomina Apostolorum in fundamentis muri Hierosolymæ celestis, Apoc. 2: 14. (β) *Vigiles non tacentes*. sed vel ad populum loquentes, verbum DEI annuncians, Actor. 20: 20, 27. informando, ibid. 7. 21. redarguendo, Esai. 58: 1. consolando, Esai. 40: 1, 2. vel ad DEUM, pro populo orantes. Quo duplici sermonis genere maxime occupentur sinceri DEI ministri. 1. Sam. 12: 23. Actor. 6: 4. ita de horum diligentia: *the som icke tige skola hwarden Dag eller Nat* / Hebr. *tota die & tota nocte jugiter non tacebunt*, Actor. 20: 31. 1. Thess. 3: 10. 2. Tim. 4: 2. (γ) *Vigiles indefinenter orantes*: *och the som på HERRAN tänckianc*. Hebr. *Vos commonefacientes Jehovam*: *J som påminnen HERAN; ne sit vobis silentium*: verbum quod hic in plurali legitur, in singulari notat commemoratorem, in versione Sævetica, redditur: Cancellar, 2. Sam. 8: 16. 1. Reg. 4: 3. Esai. 36: 3. &c. qui negotia regni coram rege produceret, & ut de iis regium obtineret responsum, submisit moneret, Ex eadem voce inscribuntur, Psal. 38. & 70. *ad commemorandum*, till at *Däminna* / quod respectu DEI non ideo fit, quasi alicujus rei immemor sit, Hebr. 6: 10. vel Ecclesiam suam negligat, Esai. 49: 14, 15: sed quod adiri & rogari vult: ut homines fidem & spem suam humili desiderio declarent, Phil. 4: 6. vid. Psal. 102: 1. De Hierosolyma terrena exemplum ejusmodi commonefactionis est, Zach. 1: 12. Ecclesie v. sive Hierosolymæ spiritualis, apud DEUM precibus suis sæpe mentionem fecit Paulus, Ephes. 1: 16. Phil. 1: 3, 4. Col. 1: 3, 9. 1. Thess. 1: 2, 3. &c. Quæ assiduitas in precibus porro requiritur hic v. 7. *Et ne detis illi silentium*: scil. JHOVÆ v. 6. Egred enim in altero hemistichio vers. præced. de precibus vigillum, monitum illud jam continuatur, ideo enim

enim oportet instare apud DEUM & contendere assiduis precibus, Luc. 18: 1. 1. Theff. 5: 16, ut successum præbeat laboribus nostris, qui inutiles alioqui forent, Joh. 17: 17. 1. Cor. 3: 6, Ephes. 6: 19, 20. Col. 4: 2, 3, 2. Theff. 3: 1. *vid. B. Calov, Bibl. illustrata.*

II. *Quoad totam Ecclesiam: till theß 2c. Hebr. Donec preparaverit, & donec posuerit Hierusolymam in laudem in terra:* Est gratiæ Divinæ & potentiæ opus; Dominum prædicabunt, & constanter illum invocabunt custodes, a Domino vero Ecclesia preparatur, propagatur & conservatur. Esai. 54: 11, 12, 14. & hic Esai. 62: 1, 2, 3, 4, 5; per & propter Dominum JESUM, Ecclesiæ caput. Ephes. 1: 22, 23. & 23, 27. Eritque per universum orbem gloriosa in Christo, quem ut salutem suam indefinenter laudabit, Esai. 62: 11, 12. adde Psal. 67: 3, 4. & 102: 22, 23. Esai. 60: 9. & 61: 9, 11.

Discamus hinc, quam benigna sit DEI de Ecclesia sua cura, quantamq; diligentiam a ministris ejus exigat. Et cum illa sit servorum Jesu ab eo constitutorum dignitas, quod vigilantes & custodes vocentur, quod sint DEUM commemorantes & quasi DEI Cancellarii, quod stabilitum & gloriam Ecclesiæ DEUS per illos procuret, utique proclive est hinc ἐλέγχων iniquissimas calumnias quæ vel in plurimos innocentes, vel in totum Ministerium ab impiis hominibus, & à secta pietistarum hypocritica, proterve conjiciuntur. *Epanorthosin* hinc quoque capiant ministri Ecclesiæ, vel muti, Esai. 56: 10. seqq. vel in officio segnes, Jer. 48: 10. *vigilum* nomine indigni. Ad *informationem* v. imprimis facit textus noster, etiam ex Instituto S:Æ R:Æ MAJESTATIS illum ordinantis, (1) Ut de Ecclesiæ salute & gratiæ coelestis nobis concessæ salutaris usu maximè sumus solliciti, Matth. 6: 33. hic scopus est gloriosissimarum SUÆ MAJESTATIS actionum, ut non modo in Regnis hæreditariis, felix conservetur Ecclesiæ status, per Divinum zelum contra heterodoxiam quamlibet, per Regiam curam pro Academicis, Gymnasticis, Scholis, ac toto ordine Ecclesiastico, per magnificentiam singularem, etiam non ita pridem in promovenda splendida S. Bibliorum editione, sed & in aliis regnis: In translato imperio Polonico ad novum Regem, id imprimis egit *Rex noster clementissimus*, ut per solennem cum Rege & Republica Poloniæ pacificatio-

1129 179

nem, Evangelico-Lutherani pristinam in Polonicis ditionibus consequerentur religionis suae libertatem. Estq; in admirationem totius orbis Christiani factum, quod S. R. M. ita anno superiori per transactionem cum Caesare Romano, impetraverit consortibus religionis nostrae in Silesia inferiori & superiori, per 76. fere annos Jesuitarum aliorumque Papae Romano addictorum, artibus & malitia oppressis, liberum & publicum fidei ac confessionis suae exercitium. Reddita sunt templa & paedagogia magno numero, & à cultu idololatræ Pontificio repurgata, sublatumque est jugum & dirupta laquei, quibus curia Romana, orphanorum aliorumque possessiones antea iniquissime capiebat, quibus quoque circa ministrorum Sacrorum electionem, infantum baptismationem, nuptias & sepulturas quorumlibet, nec non quoad casus alios, conscientia gravis erat: spretis a clero Romanensi statutis Caesareis, Ferdinandi III. de 30. Maji 1635. nec non instrumento pacis Osnaburgensi, An. 1648. quo solenniter art. 5. cautum fuit, ne quid Silesiae Aug. Conf. recipientes, in ditionibus ibi nominatis paterentur in puncto religionis. Violentiae & crudelitati Pontificiae, de qua Evangelici Silesiae proluxe suis gravaminibus conqueruntur, obicem DEO ponere placuit per REGEM NOSTRUM AUGUSTISSIMUM, & per EJUS MAJESTATEM liberrimum reddere in tot templis restitutis Evangelii sonum, & verorum Sacramentorum usum, ut secundum textum nostrum, *Hierosolyma Silesiorum vigiles non tacere debeant, cum & illa à DEO sic parata & confirmata sit, in laudem per universum orbem Evangelicum, & nobiscum pro vita & incolumitate S:Æ R:Æ MAJESTATIS vota pia constanter nuncupent!* (2.) Ut illi quos & DEUS alibi vigiles constituit, serio pro animarum salute vigilent, 1. Pet. 5: 1. ne taceant, sed in docendo, ut supra dictum est, sint assidui, Jerem. 1: 17. & 26: 2. Jonæ 3: 2. 1. Thess. 2: 2. 1. Tim. 4: 13. &c. (3.) Ut simul orent velit DEUS laboribus eorum benedictionem addere, Col. 4: 4 (4.) Neque tacendo negligent DEI invocationem pro Ecclesia, pro REGE 1. Tim. 2: 2. & grege Joel. 2: 17. Amos 7: 2, 5. (5.) Ut Ecclesia in laudem sit in terra, studiose caveant ne ipsi vita inhonesta corrumpant coetum Domini, Rom. 2: 23, 24. 1. Tim. 3: 3. sed abstineant ab omni re turpi, 2. Cor. 4: 2. etiam a specie mali, 1. Thess. 5: 22. nec, quod excusativius non-

B.

nul.

279
1123.

nulli existimant, nihilum se curæ rei familiaris tradant, Ephes. 5: 5. Col. 3: 5. memores dicti S. Bernardi ad antistitem quendam: *memens salvatorem Judam œconomum habuisse.* (6.) Ut auditores suos ab omnium generum vitijs sedulo hortentur, ne cum Ecclesia DEI in laudem posita sit, per impietatem & corruptos membrorum Ecclesiæ mores deturpetur. 2. Cor. 11: 20, 21. (*Hic pio zelo pro ratione auditorum, quilibet animarum Pastor, die hoc pœnitentiæ, serio agat, docendo quæ faciendæ sint, quæve fugiendæ.*) Infigue v. solamen ex hoc textu omnes capiamus, quod Dominus semper Ecclesiæ suæ gerat curam, & dum pijs precibus ac vera fide ad illum confugimus, etiam apud nos verbum suum perpetuo audiri faciet, Esai. 59: 21. vigilesque idoneos constituet, Jer. 3: 15. qui sub exoptatissimi REGIS tutela nos instruant, utque in pace vivamus, sicut mox post textum, Esai. 62: 8, 9. legitur, donec ad cœlestem Hierosolymam perducamur, Hebr. 12: 22, Apoc. 21: 2, &c.

Concio III.

Parasce. Gen. 32: 10. Patriarcha propriam indignitatem confitetur, & beneficiorum Divinorum Majestatem devotè celebrat. *Jag år för ringa till all den Barmhertighet ic.* וְאֵיךְ מִינִי *minor sum*, fatetur se ne unicum quidem è manu DEI meruisse beneficium. Plurima è manu DEI acceperat Jacob, quæ ex ipsius peti possunt: Historia. conf: Syr. 44: 26. Ipsam beneficiorum Majestatem emphatice indicat, minorem se esse omnibus מִרַחֵם misericordibus in plurali &c. Nos majori jure, Patriarchæ verba misericordiaz Divinæ debemus; non enim tanta ac ille fidei gaudemus mensurâ, nec in tanta vitæ sanctitate ambulamus, tamen multas miserationes & beneficia Divina experti sumus; *Patientie enim & longanimitatis Divinæ divitias læpius contemnendo Rom. 2: 4.* In specie beneficia Divina nobis præstita, vid. in Fasc. Hom p. 548. & 549 hoc ergo die, in vera pœnitentia misericordiam DEI confidebimus, & beneficia Ipsius ex Textu piè & devotè celebrabimus.

TEXTUS. Psal. 107: v. 43.

EX.

EXORD. Psal. III: 2. Eximius Psalmus in quo *mirabilia* DEI canit David, Psal. 40: 6. & plenâ fide *cornu salutis sue*, Psal. 18: 2. extollit. Instar omnium in genere laudis divinæ sunt Psal. 103; & 118 toti, &c. In quibus quilibet pius certissima misericordiæ Divinæ videt vestigia. Idem Psal. III: 2. ubi *magnitudinem operum Divinorum, & utilitatem ex horum consideratione redundantem*, nobis ob oculos ponit.

Stoor år H Evans wård h e. quicquid Deus agit in hoc universo, vel in Ecclesia conservanda, hoc omne immensam Ipsius potentiam, sapientiam & clementiam loquitur. conf. 9. 10. Psalm. 145: 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9. vid. Falc. Hom. p. 619. ad horum considerationem Psal. 66: 5. & 46: 9. & prædicationem Psal. 96: 3, 4. admonemur. Ex his non exigua in nos redundat utilitas: *Then som uppå them achtar/et exquisita & amabilia quoad desideria ipsorum*, sc. fidelium. v. 1. quod huiusmodi *avtåpneiar* sacram & internâ animi requiem infert; Idem in Textu habemus ubi not.

Beneficiorum Divinorum accuratam considerationem :

Horum utilissimam manifestationem

Totus Psalmus insignia *Dei opera* continet, & beneficia mortalibus in variis casibus præfita: (1) Pauperibus & miseris ad v. 10. (2) Captivis, ad v. 17. (3) Ægrotis, ad v. 23. (4.) In naufragio constitutis ad v. 33. (5.) Annontæ caritate pressis ad v. 39. (6.) Oppressis ad v. 41. Hæc summis extollit laudibus, & eorū accuratam considerationem svadet. Quæ consistit in *sapientia & observantia*. Exclamatione emphatica quærit: *Quis est sapiens?* ubi vel dolorem suum insinuat, quod cum omnes sapientes videri velint, paucissimi tamen sint Divina sapientia imbuti; votum ergo videtur concipere: O utinam omnes ita saperent, Deut. 32: 29. ut beneficia Divina a me hic narrata, & reliqua vera sapientia æstimarent; vel si aliquis esset sapiens, quod per Divinam gratiam sperari potuit, is ipse id ageret, ut beneficia Divina rite ponderaret. Hæc vera est sapientia, qua nihil desiderabilius, & quæ in æternum manet, vid. Pal. III: 10. quæ quoq; ex timore Dei fluit, Prov. 1: 7 & 9: 10. Syr. 1: 16. *Observantiam* etiam requirit. *Om behåller thetta* / *אלה נשמר* & *custodiet* illa, ita ut vias Domini accurate percipiat, ejus beneficia perpendat, iudicium secundum verbū Dei de iis dextere ferat, ne memoria nunquam excidant, conf. Eccl. 8: verbo; ut *Divinam hæc theoriam sacra excipiat praxis*, Jac. 1: 21 - 25.

Dum

1125

Dum ita sapientia & observantia accurate considerantur beneficia
 Divina, *gratiosam* eorumdem manifestationem promittit Spiritus DEI,
 ויתברנו & intelligent. Ubi ipsa perceptio & hujus Objectum consid.
 Perceptio est accurata cum actu reflexo, in perceptione & cognitione e.
 jus quod homo considerat, habet enim בן hoc in loco intendendi noti.
 onem ex hittp. vid. El. 52: 15. Psal. 37: 14 & 119: 95, 100. 104. *Objectum*
 perceptionis sunt ipsa beneficia & misericordia Divina ורחמיך
 הווי מנגא Wälgärningar. Hac est utilitas ex sapienti & accura.
 ta operum Divinorum consideratione. Ubivis luculentissime Dei grati.
 am & veritatem deprehendent, Psal. 117. 2. nec unius misericordiae Di.
 vine manifestatione piorum reficietur cor, sed beneficiorum cumulos ex.
 perientur, mänge Wälgärningar / NB. misericordie Davidis, 2. Chro. 6:
 42. El. 55: 3. unde in veram Dei agnitionem, hujus laudes & misericordiar.
 um Divinarum prædicationem semper ascendent. Pl. 89: 2. & 107: 1. & c.
 vid. Fasc. Hom. p. 322. seqq.

486: 12, 13.

Ufus: Misericordiae Divinae opus & hoc est, quod memoriam benefi.
 ciorum suorum nobis concesserit, & hæc ipsa nobis adhuc gratiose mani.
 festet. Horum demum consideratio vera est sapientia & radix vitæ æ.
 ternæ, Sap. 15: 3, conf. Psal. 1: 2. *Damnantur*, qui nullam beneficiorum
 Divinorum rationum habent, Esai. 5: 12. Jer. 4: 22. cum tamen præter lu.
 men revelatum etiam naturale illos de his extruere possit. Psal. 19: 1, 2.
 Rom. 1: 20. Nos ergo in timore Dei, vera per Christum sapientia im.
 buti, 1. Cor. 1: 30. etiam hoc die in vera poenitentia opera Dei & benefi.
 cia ex verbo Dei considerabimus, cum magnam *secum habeant mercede*
dem, Psal. 19: 14. quæ ex amore Dei fluit, qui nos vicissim amabit nobisque
se manifestabit, Joh. 14: 21. Maxima sunt Divina beneficia hoc tempore
 nobis præstita, imo omnia, quæ in hoc Psalmo recenset David, præ.
 cípue liberatio ab oppressione hostium, v. 40, 41. Ergo ex v. 42. gau.
 dere possumus, conf. Psal. 118: 5. seqq. Consolatio hinc nascitur maxi.
 ma; afflicti enim, pauperes & moribundi cum oculis fidei opera
 & beneficia Divinae miserationis intuentur, certi sunt portam gratiæ
 Divinae ipsis patere, adeoque firmiter sibi persuasum habent, se per
 DEum suum de hostibus tam corporalibus quam spiritualibus, de morte
 & inferno triumphare posse. Rom. 8: 37, 38. 1. Cor. 15: 55. seqq.

msc

Die II.

Die II. ad 12. Junii.

270

181

Concio I.

TEXTUS, Esaj. 24:5. cum exordiis suis in Conc. 2. diei 3. A. 1683. habetur Fascicul. pag. 402. seqq. Versus 6. & 7. ejusdem capituli, ibi quoque expositi sunt, qui licet nunc non recitentur, in usibus tamen & applicatione locum habent.

1126.

Concio II.

PARASC. Hof. 14:2,3. conf. Conc. 1. diei 4. 1678. Fascicul. pag. 277. seqq.

TEXTUS. Ezech. 18: v. 30, 31.

EXORD. Jon. 3:3. seqq. conf. diei 4. Conc. 2. 1675. Fasc. p. 191. Quomodo Ninivitarum concionem Prophetæ poenitentialem admittent, (aliter Gen. 6:3.) judicium Dei jam jam imminens avertentes; ita & nos in Textu *Ipsam Deum* concionantem, & ad veram poenitentiam nos adhortantem, audiemus: *tempus beneplaciti Divini & Salutis diem*, Esaj. 49:8. vere poenitentes observabimus, hacq; *die nostra, que ad pacem nostram pertinent*, Luc. 19:41. pie considerabimus, corde & auribus percipiendo.

Divinam poenitentialem Concionem, in qua not.

1. Parascève. 2. Propositio. 3. Usus. vot. 1. Sam. 3:10.

DEI verba, quæ Textum nostrum indivulso nexu excipiunt, abunde docent, DEI misericordiam nihil æque ac peccatorum poenitentiam, desiderare: *Non volo mortem morientis*. Potuisset DEUS ex justo judicio tradere Judæos *in reprobum sensum*; Rom. 1:24. &c. ad 28. incl. plurima enim indurationis suæ signa dederant; quippe à vers. 19. Ezech. 18. judicium instituitur inter DEUM & ipsos, exceptio illorum prior diluitur, ad vers. 24. altera v. 25. ad finem usque solvitur. Maxima fuit hujus gentis impudentia, & protervia, v. 29. contra Spiritus S. testimonium, Deut. 32:4. contra illorum in legem zelotypiam, Act. 21:20. *Dura cervicis homines, incircumcisi corde & auribus*, Act. 7:51. bis impie exclamant: *non justa est via Domini*; C
plepo

Deo volens mori

pleno itaque jure, his suum opponit iudicium DEUS: *propterea iudicabo;* & quidem huius iudicii certitudinem addit, ne gratis hoc sibi dictum putarent: *נאם ארנו יהוה*, *Dictum Domini DEI*, quod quinque in hoc capite occurrit, v. 3, 9, 23, 30, 32. Tamen in media ira, gratia meminit, & ex intemis *miseriordia visceribus*, Luc. 1: 78. conversionem ipsorum & poenitentiam desiderat, *concione hac poenitenti*, in qua not.

I. PARASCEVE, quæ *admonitione* absolvitur. Estque admonitio prorsus sincera: *שוב ושוב* *convertimini & revertimini ab omnibus pravaricationibus vestris*; qui loquendi modus intensissimum DEI amorem, quo Judæorum & omnium peccatorum poenitentiam ardentem desiderat, ob oculos ponit. conf. Jer. 3: 1, 7, 12, 13, 14. 22. & 4: 1. NB. Ezech. 33: 11. *שוב ושוב* *convertimini, convertimini*, sicut *omnifandus edet doct* etc. quo nihil efficacius dici potest. His formulis conversionis actus indigitatur, qui est *convertere se & reverti*, sc. ut homo peccator, prævia Divinæ illuminationis luce, exclusis naturæ viribus, 1. Cor. 2: 14. 2. Cor. 3: 5. Nihil enim ad conversionem suam conferre potest homo; nec tamen illa immediate fit, medium autem est verbum DEI, Rom. 10: 17. per quod intimam suam corruptionem homo agnoscere discat, vera peccatorum agnitione, Plal. 51: 5. conf. sione, Psal. 32: 5. & 38: 19. contritione, Pl. 102: 5. & 143: 4. & detestatione, Rom. 7: 24. sese coram DEO humilians; & tunc vera fide ad Christum mediatorem unicum, confugiens, ex cuius plenitudine *gratiam pro gratia accipit*, Joh. 1: 16. tandemque vere *justificatus ipsi servit in sanctitate & iustitia*, Luc. 1: 75. *Inque sui abnegatione*, Matth. 16: 24. De conversione vide plura in Fascicul. pag. 196. &c. Ne autem quis dicat ejusmodi mandatum: *convertimini*, vel nimium tribuere nostris viribus, contra Isaacam doctrinam, diversis hæreticis oppositam, Ephes. 2: 1 -- 4. Phil. 2: 13. vel frustra id homini injungi, quod præstare nequit; sciendum, quod ubi similia occurrunt mandata, e. g. Deut. 10: 16. Jer. 4: 4. Joël. 2: 12. &c. tunc respiciendum ad gratiam Dei, quæ ipsa id præstat, quod à nobis in conversione exigitur, Deut. 30: 6. Ezech. 36: 26. Ista a. imperativa ostendunt debitum nostrum, Deut. 30: 19, 20. ne gratiæ prævenienti reſi:

1128
182

resistamus, Matth. 23:37. Apoc. 3:20. referenda quoque sapius ad statum renovationis, ubi collatis a DEO novis viribus, per virtutem Spiritus S. aliquid boni efficere possumus, 2. Cor. 4:16. Ephes. 4:23, 24. Si quis *instare* velit, quod hic dicatur, non solum *שוב ושוב* *convertimini*; sed etiam *השיבו* quod ex natura conjugat. Hiphil, & ex usu vocis, actionem nostram requirat, e. g. Nehem. 5:11. *restituite agros* &c. 2. Chron. 28:11. *remittatis captivos*. Verum respondemus, verbum etiam vim conjugationis suae retinere posse, si ex hoc eodem Prophetæ, Ezech. 14:6. suppletur, h. l. & *convertite facies vestras ab omnibus pravaricationibus vestris*, nam & prius Ezech. 14:6. Leguntur ut in textu nostro conjuncta verba *שוב והשיבו* *revertimini & convertite* (facies vestras) *ab idolis vestris*, ut sic monitum, secundo loco hic additum, conjugat studium emendationis in tollendis scandalis prioribus, post concessam a DEO conversionis gratiam. De peccatoribus poenitenter priorum actionum recordantibus, dicitur Esai. 46:8. *convertite vos, vel revocate hoc ad cor vestrum*: de poenitentia quoq; continuata fructu, hic Ezech. 18:32. *השיבו ושובו* *ideo convertite facies vestras a malo & vivite*. Alibi, præter loca allegata, in illa forma non occurrit. Omisit vocem prior versio Svetica, emendatior v. de A:o 1703, habet: *och låter eder omvända*, quod autem in priori legitur ex Hebr. etiam v. 30. *ifrån eder* *Öfverträdelse* / in recentiori omissum est.

Unde v. revertendum illis, sc. ab omnibus pravaricationibus, *כל פשעיכם* intellige omnia omnis generis peccata, quibus legem DEI transgredimur, vitiosos motus internos, horum foras eruptiones per deductionem in peccaminosum actum. vid, Esai. 59:12. Fascic. pag. 439. Notetur, sincere cum DEO in sacro & salutari poenitentia opere agendum, omnibus peccatis valedicendo, 2. Cor. 7:1. ne in hypoerisin coram DEO incidamus, Esai. 29:13. Syr. 1:35. sed fiant omnia in *veritate & justitia*, Esai. 48:1.

II. PROPOSITIO, Divina itidem est adhortatio, cum mandato conjuncta, tum *remotive*, quid illis *fugiendum*: v. 31. *projicite a vobis omnes pravaricationes vestras*: & objecta circa quæ peccarunt,

Cor novum

imprimis idola, & actus peccaminolos quoslibet abjicerent, Esai. 28. Ezech. 20:7. &c. tum *positive* adducitur, quid *faciendum* postquam veterem hominem exultimus, Ephes. 5: 22. sc. Duo requirit Spiritus DEI, *cor novum & spiritum novum*. Hæ voces multum in recessu habent. *Cor* non semel intimam corruptionem humane naturæ & pessimos pessimæ arboris, peccati originalis fructus, indicat. Gen. 6:5. Jer. 17:9. Esai. 44:18, 19. & 29:13. Ezech. 2: 4. Zach. 7: 12. Matth. 12:35. Actor. 8: 21, 22, 23. & 5:3. Est natura sua fons scaturiens, omne id quod nos coram DEO inquinatos reddit. Matth. 15:19. conf. Jerem. 6: 7. Huic omnia carnis opera adscribuntur, Gal. 5: 19. *Cor a. novum* officina est Spiritus Sancti, 2. Cor. 6: 16. Ephes. 3: 17. omnesque *spiritus fructus* Gal. 5: 22. Ephes. 5: 9. ipsi attribui possunt, & tam in intellectu quam in voluntate, suavem harmoniam cum voluntate Divina infert. *Novum* v. redditur, quando ex lapideo fit carneum, legis malleo contusum, & oleo Spiritus Sancti per Evangelium emollitum. Ezech. 11: 19. & 36: 26. Jerem. 31: 33. Per *Spiritum novum* omnes boni motus auctore Sp. S. intelliguntur, cum huic soli cor vacat expulsis mundi, avaritiæ, superbiæ &c. spiritibus. NB. Hic gradum & ordinem in conversione notanter servari, primum sc. purificandum esse cor, præviis illis actibus, puta illuminatione & regeneratione, quos deinde justificatio, & sanctificatio in nova obedientia excipiunt. Non debet cor novum & spiritus novus in homine converso divelli, hinc in Scripturis conjunguntur. Confer præter loca proxime adducta, Psal. 51: 12. Quid autem sibi velit phrasis in Textu; *facite vobis* &c. ? accurate tenendum, quod hæc ipsa propriis nostris viribus nihil det in sacro conversionis opere, licet enim præcipiat hoc DEUS, non tamen in nostra potestate situm est, id ipsum effectui dare; quin potius hinc excitamur ad propriam infirmitatem agnoscendam, & debitum nostrum, Deut. 6: 5. quia per hujusmodi præcepta, ipse DEUS in nobis operatur conversionem, adeo ut nostrum sit orare, ut per ipsius gratiam, qui hæc præcipit, id ipsum præstare possimus, Psal. 51: 12. Jer. 17: 14. & 31: 18. Joh. 15: 5.

III. Usus SACRÆ HÛJUS CONCIONIS maximus est: sc. remissio peccatorum & evitatio peccatæ ac mortis. *Prevaricationes non erunt vobis in offendiculum iniquitatis.* h. e. non erit causa exitii vel lapsus. Ezech. 7: 19. & 14: 3. Jer. 5: 25. Mortem etiam, in quam præcipites rueret, quamque impœnitentia vestra vobis adtrahere videmini, v. 31. Hof. 13: 9. evitabilis v. 21. & 27.

Discamus, quod clementia DEI nos ad pœnitentiam ducat; Rom. 2: 3, 4, 5. *semper vera fide ingeminantes: trahite nos, gratiæ & spiritus sanctorum, ut curramus post Te.* Cant. 1: 4. nihil pro more seculi, propriæ confidentiæ in spiritualibus, & propriis arbitrii viribus in conversionis puncto dabimus. Jer. 13: 23. Sed DEO, cuius solius opus est, hoc unice debemus. Evigilate ergo O securi! dum adhuc Phosphorus divini gratiæ vobis lucet, *ut vos illumineat Jesus Christus.* Ephes. 5: 14. Esai. 60: 1. *Ut in cordibus vestris is ipse exoriatur.* 2. Pet. 1: 19. *Aperite pulsanti ad fores cordis vestri,* Apoc. 3: 20. *Ut inveniatur diligenter animam vestram,* Cant. 3: 4. *Ne contristate Spiritum DEI,* Ephes. 4: 30. *semper in auribus vestris sonent verba Apoc. 3: 2, 3. & 2: 5. Beatus & sanctus est, qui habet partem in resurrectione prima, (spirituali a peccatis) super illum mors altera (æterna, mors prior est spiritualis) non habet potestatem.* Apoc. 20: 6. Hoc pœnitentibus dictum est, qui, *quemadmodum in novitate vite ambulat;* Ita & cum DEUM sibi propitium & gratiosum esse sciunt, libenter omnes propter amorem Ipsius perferunt calamitates, quas quoq; omnes *per illum superant,* Rom. 8: 37. Tandemque debellatis peccato, mundo & carne, in DEO suo in æternum satiabuntur. Apoc. 2: 17. & 3: 5. circa usus conf. ulterius Fascicul. Hom. pag. 196. 197. & passim alibi.

Concio III.

Parasc. 2. Chron. 14: 4. ultima versus verba hominum imbecillitatem respectu DEI tradunt. *Quemadmodum hoc in omnibus actionibus nostris experimur; ita præcipue in bello gerendo, depre-*

1131.

henditur vanitas & infirmitas brachii carnalis ; 2. Chron. 32: 7, 8. Idem docet Textus.

TEXTUS. Psalm. 33: v. 16, 17, 18.

Exord. Psal. 147: 10. Videmus in allato dicto quid DEO displiceat, quidque Ei placeat. *Non delectatur robore equi, nec in femoribus viri, &c.* Quod non ita accipiendum, ac si DEus odio duce- retur in res à se creatas; *bonus enim Jehovah omnibus; &c.* Psalm. 145: 9. Sed intelligendum de confidentia illa, quam homo in res creatas ponit, *corde suo declinans à DEO.* Jer. 17: 5. Tunc obtinet illud, Prov. 21: 30. Job. 39: 20, 21. Per femur indigitatur, robur hominis; פרום enim solidissimas corporis humani partes ossicas, femur vel crus denotat. Quid DEO placeat, tradit Psalter: *benepiacitum Jehovah est in timentibus ipsum &c.* Vult ergo DEus ut in ipsius timore & bonitatis ejus spe; omnia hominum negotia, si modo optatum sortientur eventum, suscipiantur. Psal. 37: 4. Syr. 1: 16; seqq. & 15: 15 & 17. In Textu proponitur

FELIX DUX BELLII.

- I. Quoad eum in seipso imbecillitatem.
 - II. Quoad veram in DEO firmitatem.
- Vot. Psal. 33: v. 20, 21, 22.

David verum belli ducem in præsentì loco formaturus, primo obstacula removet, quæ successum a DEO intentum, impedire possunt, puta *confidentiam in copias, & apparatus bellicum.* Procedit hic Hieropsaltes per partes, tribus tria opponendo: tribus sub- jectis tria prædicata. Primum est Rex cum adjuncto רב הילך mul- titudo exercitus, multa & copiosa manus, copiarum terrestres & classis navalis. Et hic quidem intelliguntur milites, qui fidi sunt Duci, generositate, strenuitate & præclaris factis inclyti; quique longa experientia bellica bellandi artem & scientiam sibi acquisiverunt: Id vult רב; tamen cum his Dux confidit, addit Spiritus DEI hoc prædicatum: *Non servatur Rex per multitudinem exercitus: quare; quia DEus non cum ipsis in prælio,* 2. Paral. 25: 7, 8. Alterum subje- ctum est רב, heros, gigas, cujus adjunctum כרב, magni- tudo virium, ἐν πλῆθει ἰσχύος. Hoc nomine tam illi, qui sin- gulari

184
1132.

gulari membrorum mole, præ aliis pollent fortitudine, quam periti
 Duces militares intelliguntur; de his tamen dicitur: *non eripiuntur
 per magnitudinem virium*; quia non pugnat cum & pro illis DEUS.
 Psal. 89: 44. Tertium Equus, de quo dicitur, quod sit *מְנַדְּעִים* men-
 dacium, ad salutem &c. utcumque enim hoc animal extollat Jobus,
 cap. 30: 22. ad v. 29. tamen *mentitur salutem*, h. e. nec seipsum, nec
 in se confidentem sefforem suum, per magnitudinem roboris e pe-
 riculo eripere valet. Intellige etiam hic per metonymiam equites
 s. equitatum, cujus tamen cornua & turmæ imbecillitate laborant;
quia non refugium ejus Jehovah, nec clypeus & parma, Psal. 91: 4, 9.
 His omnibus repudiatis veram in DEO firmitatem tradit David:
Ecce oculus Jehovah &c. benignus & gratiosus DEI aspectus. Oculus
 DEI, providam Ipsius omnium rerum curam denotat; in præsentî
 autem loco specialem pro piis, quos providentiæ suæ oculis, non
 clausis vel averfis, sed intentis, perpetuo excubias agendo, respicit.
 Psal. 32: 8. & 34: 16. 1. Reg. 8: 29. Job. 36: 7. Esai. 5: 5. 1. Pet. 3: 12; NB.
 sunt enim illi ut David h. l. ait. 1. DEUM timentes. 2. Misericor-
 diam Ipsius expectantes: timore filiali ad præscriptum mandati Divini
 ipsum honorantes. vid. Fascicul. pag. 41. 160. 161. non propriis viri-
 bus aut meritis, sed omnia DEI misericordiæ & gratiæ tribuentes.
 Fascicul. pag. 455. seqq.

Not. veram in DEO esse fortitudinem, qui est *Sol & Clypeus*
 (scutum) psal. 84: 12. Frustra est illorum spes quæ in divitiis &
 copiis ponitur; non enim his *salutis cornu DEUS*. Psal. 18: 3. Pona-
 mus hanc in verum Israëlîs DEUM. Psal. 41: 14. & 59: 6. præcipue
 hoc turbulento rerum statu; bella enim & cerramina domi & for-
 ras non defunt. Confidentia nostra sit in DEO, non in carne &
 equo, Psal. 20 8. REGEM CLEMENTISSIMUM sustentet DEUS,
 tempore angustiae & calamitatis, Psal. 20: 2. seqq. Pugnabimus cum
 ipso armis spiritualibus, precibus & suspiriis, fiet tandem ut etiam
 contra *ultimum hostem* pro nobis pugnet DEUS, 1. Cor. 15: 26. --

Die

101. I

Concio I.

Parascov. Esaj. 8: 20, vid. Fascicul. diel 1. Conc. 7. 1686. p. 356.

TEXTUS. Syr. 4: 15.

Exord. Joh. 12: 26. verba ultima. DEI cultum & hujus fructum indicant. Phrasis Scripturæ, *DEUM colere*, omnino honorem erga verbum DEI importat; quod in eo consistit, quod illud semper oculis & memoriæ obversetur, cordique insigatur, Deut. 6: 6. Prov. 3: 1. Psal. 119: 1, 16. *Id non solum audiendo, verum etiam faciendo*, DEUS colitur, Ezch. 33: 31. Matth. 7: 21. Jac. 1: 22, 27. *in propriam & aliorum edificationem*. Deut. 17: 18, 19. Jos. 1: 8. Præcipue hoc Ministris verbi Divini inculcabit, qui rite secabunt verbum veritatis, 2. Tim. 2: 15. *pure annunciabunt*. Gal. 1: 8, 9. Jerem. 23: 28. *sine præceptis humanis*, Esaj. 29: 13. *ut opulenter in illis habitet*. Col. 3: 16. Hic cultus in hoc a mundi amore differt; quod eum hic caduca respiciat, animumque continuis curis maceratum teneat, corpusque carceri quasi includat: Divinus ille requiem dat animæ, Matth. 11: 29. Et quia per verbum hoc *ὁμοδοξοῦν* venerari discimus, *dat nobis potentiam*, filios DEI fieri: Joh. 1: 12. Lucis Joh. 12: 36. Cultus mundanus homines filios mundi & diaboli reddit, Matth. 13: 38. Act. 13: 10. 1. Joh. 3: 10. Bene itaque omni tempore à piis observatum est: *DEO servire, libertatem, imo regnare esse*. vid. Fascicul. pag. 447. add. 1. Chron. 28: 9. Utilitas hujus cultus est maxima: *amabitur à DEO*, 1. Sam. 2: 30. Joh. 14: 21, 23, & 15: 10. Idem vult Textus noster, in quo proponitur.

VERUS DEI CULTUS, CONSISTENS

I. In verbi Divini honore, II. In hujus sincero amore.

Quemadmodum insignis est Scriptor noster in vera sapientia insillanda, quæ ex verbo DEI hauritur; ita etiam in presenti capite a vers. 12. inclus. ad 23. ejus excellentiam & fructum describit, in Textu de honore & amore huic debito agit.

I. Honor, objectum suum ac modum respicit. Prius ipsa sapientia sc. verbum Dei est, in hoc enim veram collocat sapientiam. cap. 1. 5. *Fons sapientie, πηγή σοφίας, sermo DEI altissimi.* conf. vers. 14. Hinc sapientie, s. verbo DEI, iam vult ut seruiatur, *λατρεύοντες αὐτῇ*, qui seruiunt ipsi, quod specialem cultum sacrum infert, uti Etai. 61:6. accipitur de ministris Dei, & verba in Textu idem probant, *λεῖψαργήσουσι ἅγιοι, ministrabunt Sancto*, sc. Deo, ubi ipsum *modum* habemus, qui sacer ac devotus erit; putant nonnulli *ἅγια ἁγίων, Sanctum Sanctorum* subintelligi quod immundus homo intrabat. *Hic est rectus cultus Dei.* De modo honorandi V. D. aliquid in Exordio dictum est, adde e Fasc. p. 667. & 673. seqq.

II. Amor V. D. cum ipsius honore coincidit. Hujus amor est radix ex qua surgit ejus honor, & reliquæ virtutes Theologicæ, 1. Cor. 13:13. omneque quod ad veram fidem requiritur, Eph. 3:12. Ipse Deus una cum amatur, cum verbo enim suo incitamenta Divini amoris nobis offert. Hic amor qui simul in ipsum Deum tendit, profluit ex fide Hebr. 11:6. Gal 5:6. & obedientia cordis, Joh: 14:15, 21, 23, 24. &c. *expellit spiritum servitutis*, 1. Joh 4:18. Rom. 8:15. *Mundi amorem contemnit*, 1. Joh. 2:15, 16, 17. Jac. 4:4. etiam proximum respicit, Joh 3:17, 18. & 4:11, 12, 20, 21. &c. vid. Fasc. p. 649.

Seges usuum est amplissima; facile quilibet pius minister gregem suum ex thesauro V. D. abunde pascet. NB. In Textu satis quod ulterius deduci potest, habemus: *diligentes illum diligit dominus*, confer. Cor. 2:9. 1. Petr. 1:8, 9. Jac. 1:12. ubi optima merces promittitur. Exclamandum ergo cum Jeremia cap. 22:29. Poena enim maxima secus scientibus constituta ac parata est, Deut. 7:10. & 32:47. Job. 8:22. 1. Cor. 9:1. Cor. 16:22. Consolatio ex Jer. 17:16.

Concio II.

DARASCEV. Jac. 4: 8, 9, 10. Fasciculi die 3. Conc. 3. A. 1686. pag. 118. seqq.

TEXTUS. Jeremia 23: 15, 16. Fasciculi die 16. Conc. 2. A. 1689. pag. 199.

EXORD. Joh: 12: 31, 36. Fasciculi die 16. Conc. 2. A. 1689. pag. 199.

199. Textus continet,

1135. *Divinam admonitionem ad ambulandum in penitentiæ luce ;
1. Superbiam deponendo. 2. Humilitatem sectando. 3. Spem vanam
dejiciendo. vot. Psal. 25: 4. 5.*

*Quemadmodum iustis & rectis exoritur lux &c. Psal. 112: 4. &
97: 11. ita impiorum lucerna extinguitur. Prov. 20: 20. & 13: 9. Job. 18: 5, 6.
Idem videmus in populo Judaico ; cum enim viam suam corrupisset
adeoque ad indurationem usque peccasset, Ezech. 7: 12. Deus per Pro-
phetam in hoc capite ad vers. 15. ipsi annunciat duplici prophetia, hiero-
glyphica in cingulo ad v. 12. & allegorica in utribus ad v. 15. quid
de illo decrevisset, v. 14. Gravissimum populi huius peccatum fuit
superbia v. 9. quæ in idololatriam ipsum seduxit v. 10. Propheta ita-
que adhuc illi consulturus, Divinam & plane paternam admonitio-
nem adducit, ut ad meliorem redirent fragem.*

*I. SUPERBIAM EVITANDO. Audite & auscultate, ne insolentes sitis. Ubi summam attentionem requirit, ne hæc Divina ad-
monitio aures tantum feriret, veram etiam ad cor & animum pene-
traret, quod VDV importat. Deut. 5: 23, 24. & 6: 4. 5. Job. 41: 5. Psal.
48: 9. vertitur eſterlyda Exod. 24. 7. Ita jam adhuc vere bona nova
quæ animæ ipsorum conducerent, aures & animum adverterent,
conf. Psal. 18: 45. Patrem Divinam admonitionem habes, Esai. 28: 23.
Jerem. 7: 23, 24. & 11: 7, 8. &c. אל תגברו ne insolentes sitis, super-
bia animum eorum adeo infectum tenebat, ut illos extra seiplos
raperet, adeo ut fortis lux oblici, majora volverent animo quam
prestare possent. Ezech. 31: 10. aliter Psal. 131: 1. vox גברא superbiam
etiam externam damnat in corpore, gestibus & vestitu, Esai. 3: 16.
Trotser icke / ut non jam se efferent, nec in contumacia ac sui ipsi-
us confidentia perseverarent, Prov. 3: 5, 7. Rom. 11: 20. conf. 1. Sam. 2: 3;
Psal. 49: 7. Jer. 50: 38. Ezech. 20: 27. Joël. 3: 4. Syr. 13: 4. Et ne Prophe-
tam hoc ex se ipso dixisse putarent, Jer. 5: 12. quia omnes maledice-
bant ipsi; Jer. 15: 10. scirent DEum per ipsum id indicare: quia Je-
hovah locutus est, conf. Esai. 1: 20. ut sc. perderet superbiam ipsorum;
v. 9. vid. Esai. 28: 14, 22. Superbos etiam graphice depictos vide Psal.
73: 7, 8, 9. conf. Fasc. p. 658, 659.*

II. HU-

II. HUMILITATEM SECTANDO.

Succederet mox alter hospes simplex, *humilitas*, quæ e corde, regnante superbia, exulare iussa fuit. Hanc commendat Propheta: *date Jehovah, DEO vestro, gloriam.* Quæ phrasis in S. S. honorem Deo debitum ut plurimum, indigitat. 2. Sam. 2:30. Psal. 22:24. Psal. 115:1. Rom. 4:20. cum autem hic ex vera cordis coram DEO humiliatione fluat, & ex detestatione peccati, vult Propheta ut peccatorum agnitione, Jos. 7:19. 1. Reg. 8:33. 2. Chron. 7:14. (qui a peccata sua negat, in DEum injurius est, 1. Joh. 1.8,9,10) utque sub manu DEI sese humiliando, DEO gloriam darent, 1. Petr. 5:6. Jac. 4:7,10. Rom. 12:16. Hocque demum est *non conformari mundo*, Rom. 12:2. *sed cum eo coram DEO ambulare.* Gen. 5:22. conf. Gen. 24:40. vid. Fasc. p. 519. & 520. Cor enim in DEO quiescens, ac in ipso per veram humiliationem confirmatum, providentiæ Divinæ se totum tradit, Psal. 55:23.

1736
186

III. SPEM VANAM DEJICENDO.

Judæi multas sibi conceperant spes, ipsa vanitate vaniores. Præsidium suum in montibus collocaverant, ut Idumæi Obad. v.3. seqq. quo forte fuga se periculo eripere cogitaverunt. Psal. 111. Matth. 24:16. vel in Ægypto, quæ ut alia regna, Psal. 104:32. per montes indigitatur; Quidquid demum esset, svadet Propheta ut mature DEum vera poenitentia placarent, *antequam tenebras induceret, antequam nox afflictionis & calamitatis ipsos obrueret.* Esai. 5:30. & 8:22. Thren. 2:1. tarditatemque poenæ gravitate compensaret: *cum offenderent pedes suos ad montes crepusculi, sive tenebrarum vel intempeste noctis, uti communiter עשן ab Hebræis accipitur.* Prov. 7:9. Esai. 59:10. *cum montes spei ipsos fallerent, antequam in tantum inciderent infortunium, ex quo sine periculo & damno emergere non possent, quemadmodum in tenebris, in salebrosa via, non sine periculo conficitur iter.* Psal. 35:6. Joh. 11:9,10. 1. Joh. 2:11. *Imo tunc crepusculum desiderii ipsorum, in trepidationem ipsi poneret Jobovab.* Esai. 21:4. Job. 7:3. *adeo ut licet lucem expectarent, illam tamen in umbram mortis & in caliginem poneret.* Licet sibi ipsis promitterent pacem & securitatem, Jer. 4:10. & 6:14. licet Ægyptiorum opem expectarent, Jer. 37:7. Deus tamen omnem illam spem vanam extingueret, & angustis ipsos implicaret ut nullo

1137 modo se à manu ejus extirpare possent, Jer. 8: 15. & 14: 19. Amos. 8: 9
1. Theff. 5: 2. quin imò confidentiæ ipsorum lucem in umbram morti
poneret, תצלות tam terribiles iræ suæ tenebras ipsis induceret, ut
solus illarum aspectus & horror hinc conceptus, potis esset spiritum
ipsorum extinguere, Job. 10: 21, 22. & 38: 17. Psal. 107: 10. Esai. 9: 1.
Jer. 2: 6. *In caliginem* ערפל non quidem in simplicem, sed in ta-
lem quæ desolationem secum veheret. Esai. 60: 2. Joel. 1: 2. Zeph. 1: 15.

APPLICATIO. Suppeditat Textus materiam, admirandi Dei
longanimitatem, & de lupina hominum hujus negligentia, & pro-
dolor! de derelicta apud multos induratione, querendi. DEUS quo-
tidie gratiæ suæ manus porrigit, Esai. 65: 2. Rom. 10: 21. *animabus ta-
men nostris male prospicimus*, Jer. 42: 20. peccatorum cumulos indes-
augendo: vid. Fasc. p. 35. & 38. & 40. (*Quantis qualibusq; vitiis inse-
cti sint homines, pro ratione Auditorum exponi potest: omnino superbia
exuenda, humilitas induenda*.) Et quamvis Judæi id meruerant, ut
porta Divinæ gratiæ ipsis clauderetur, tamen patientem eam illis mon-
strat Jeremias. Nescit Spiritus DEI, terminum aliquem gratiæ suæ
peremptorium. conf. Rom. 5: 15, 17, 20, 21. Eph. 1: 7, 8. & 2: 7. & 3: 8.
Fasc. p. 455. Tamen hæc ipsa gratia Divinæ pro genio seculi minime
abufamur, 1. Cor. 15: 10. 2. Cor. 6: 1, conf. Tit. 2: 11. Hebr. 12: 15. Jud.
vers. 4. Gal. 2: 21. *Sed cor hæc ipsa confirmandum*, Hebr. 13: 9. Ita fiet
ut nulla rerum vicissitudines nos de spe nostra deturbare valeant,
Rom. 8: 37, 38. Non enim spes nostra talis ac hostium, Deut. 32: 31.

In DEUM enim viventem confidimus, non in montes tenebrarum,
Psal. 46: 12. conf. Psal. 18: 2, 3. Hac ratione tenebras calamitatis &
infortunii hic evitemus, Psal. 23: 4. neque in tenebras exteriores &
æternas incidamus, Matth. 22: 13. & 8: 12. sed Deo nostro in æternum
uniemur, eritque ipse nobis omnia in omnibus, & habitabimus apud ipsam,
2. Cor. 5: 8. *In cujus luce, jam inaccessibili, tunc lucem videbimus.* Pl. 36: 10.
Ipseque nobis in æternum lucebit. El. 60: 19, 20. Apoc. 21: 23. & 22: 5. &c.

CONCIO III.

TEXTUS: Actor. 3: v. 19.

Hic cum suis Exordiis & Usibus, in Fascic. die 1. Conc. 1. A. 1676.

pag. 195. 1699.

Die

274
1138. 187

Die IV. (a. d. 7. Aug.)

Concio I.

TEXTUS. Esaj. 25: v. 1.

Hunc plene expostitum, vide Conc. 1. die 1. A. 1671. p. 95. seqq.

Concio II.

PARASC. Nah. 1: v. 7. vid. Conc. 1. die 4. A. 670. Fasc. p. 647. seqq.

TEXTUS. Syr. 4: v. 33.

EXORD. Psal. 45: 4, 5. Est epithalamium in honorem Sponsi JESU CHRISTI, qui Ecclesiam sibi per fidem despondit, Hos. 2: 20. non autem de Salomone & Pharaonis filia hic agit Psalmus, quod clarè docet Paulus, Hebr. 1: 8, 9. Hujus sponsi v. 4, 5. describit Hieropsaltes. 1. *Armaturam.* 2. *Nomen.* 3. *Gloriam.* 4. *Officium.* 5. *Effectum,* quæ singula facile ex ipso textu monstrari possunt, & mysticum fundunt sentum, solatii plenum. Quemadmodum autem Goël noster, *Leo ex tribu Juda,* Apoc. 5: 5. Ipse defendit veritatem suam in Ecclesia, h. e. veram doctrinam celestem; ita ex immensa gratia, præter verbi sui præcones, etiam Ecclesie nutritios dedit Reges, El. 49: 23. & Septentrioni præsertim hoc tempore valde afflictio, concessit *Leonem REGEM NOSTRUM CLEMENTISSIMUM,* quem DEUS benedictiones ponat in perpetuum, & exhilaret gaudio ante facies suas. Plal. 21: 7. qui ut verus Heros, cujus fortitudo est Jehovah, Exod. 15: 2. Pl. 28: 7. & 43: 2. veritatem V. D. in terris defendit, & justam afflictorum agit causam. Quam gratiam nobiscum celebrant Silesii Evangelici. In hunc finem docuit manum ipsius bellum &c. deditque Ipsi scutum salutis sue & dexterâ sustentat Ipsum. Pl. 18: 35, 36. Accingit quidem REX ad latus suum gladium mundanum, sed simul totam armaturam spiritualem sibi induit, Eph. 6: 11. quare & optimum habet *premium defensione veritatis.* Textus nobis ob oculos ponit,

Premium defensione veritatis.

Quam debeat Divina virtus veritas, omnibus curæ esse & cordi, patet ex Prov. 23: 23. Zach. 8: 16. Eph. 4: 25. &c. Syracides multis ejus patrociniis commendat hic vers. 24: 30. adeo ut in textu dicat: *usq; ad mortem pugna pro veritate,* ubi obs.

I. Ip-

I. Ipsam veritatis defensionem. Veritas pro qua pugnanda, heic est præcipue fidei & religionis, cujus cura omnibus incumbit, veritas item moru, actionum & virtutum intelligi potest. ἀγώνισαι, decerta, contende, dimica, agoniza; quod monet omnes nervos intendendos esse in veritatis defensionē, omnesq; vires exferendas, vid, Luc. 13: 24. Col. 1: 29. 1. Tim. 6: 12. et contentione qua moribundi in agone cum morte luctantur; 2 Tim. 4: 7. in his enim natura, ut se tueatur, omne suum robur expromit & extremum potentia suæ exferit. & ut olim pugiles in agone pro corona certabant usque ad mortem, 1. Cor. 9: 25. Vitaque posthabenda, si Dei gloria, religio & fides, vel salus publica id imperent, parati enim erimus ad defensionem &c. 1. Petr. 3: 15. Si falsæ doctrinæ lumen veritatis cœlestis obfuscare velint, pro hac ipsa anxie dicandum: Si etiam hostis aperta vi hunc thesaurum nobis eripere annitatur, conscientiaque libertatem frangere, etiam, ubi aliter non licet, externa vi, cum Deo, illum repellamus. Etiam fratribus nostris in fide, opem ferre debemus, nostramque operam illorum adjungere, ne conscientia imponatur jugum. Vid. Falc; p. 513, & 551. Hoc demum eximium secum habet præmium;

II. ADJUTORIUM DEI. Καὶ Κύριος ὁ Θεὸς πολεμήσει ὑπὲρ σοῦ. Non solus certabis, nec hunc agonem sustinebis solus, Deus cum & pro se pugnabit, Exod. 14: 14, 25. Deut. 1: 30. Hostes tuos tam temporales quam spirituales, (utrosque enim hæc pro veritate pugna respicit,) pudore afficiet. Pl. 6: 11. & 35: 4, 26. Falc. p. 444. 445. 450. 583. Habes fortem propugnatorem, Dominum Deum, quæ promissio tam certitudinem auxilii, quam hostium oppressionem clarè indicat; non subtrahet Deus gratiam & auxilium suum, sed quia tu ipsius defendisti veritatem, ita vicissim causam tuam contra hostes quoscunque agat. De Deo bellatore conf. 1. Sam. 17. 47. 2. Chron. 32: 8. Pl. 18: 24. Neh. 4: 20. de phrafi vid. Syr. 29: 16. Falc. p. 274. 275. &c.

Discamus, quam non sit res parvi momenti, veritatis pugilem agere, quamque sit hujus defensio necessaria Deoque grata; non ad stipulandum iis qui cum a maleficanis veritati jugulum latentatur, inconstantiam suam produnt; quod arguit ipsos aut in veritate fundatos non esse, aut pro hac nihil perferre velle; muti sic evadunt canes. Et. 56: 20. mercenarii, fugitivi, Joh. 10: 12, 13. sordes. Amos. 6: 6. Ergo, ut omnes, ita præcipue Ecclesiæ Ministri, qui aliis sana doctrina præ-

1180
188

preire debent, 2. Tim. 1: 13. hoc sibi quam maximè dictum putent; ipsis enim præcipue τὸ λόγιον τῶ Θεοῦ, oracula Dei, quæ ipsissima sunt Divina veritas, concredita sunt, se ipsos itaque probatos sistant Deo, operarios non judendos, qui rectè fecerint NB. verbum veritatis. 2. Tim. 2: 15. & 4: 2, 5. Tit. 1: 9. & 2: 1, 7, 8. Semper corde & animo pervolventes, hanc veritatem esse verbum Dei vivi 1. Petr. 1: 23. quod in æternum manet. v. 25. custodiam custodiam Jehove, ut non moriantur, Lev. 8: 35. unusquisq; Neh. 7: 3. Num. 8: 26. 1. Reg. 2: 3. hanc ipsam firmiter tenendo, 2. Chron. 13: 11. die & nocte, Neh. 4: 9. & 12: 45. ut sit ipsis custodia sanctitatis & purificationis, ibid. ut cum Es. 21: 8. Hab. 2: 1. certo exclamare possint, super custodia mea stabo, cum premitur veritas, pro illa pugnabo, quia Dominus Deus pro me. Hæc militia, si ulla alia, suos demum milites triumphatores, vera victoria ovantes, reddet. Triumphos agent de infestissimo veritatis hoste, Joh. 8: 44. de filiis ipsius, qui mendacium faciunt, Apoc. 21: 26. Triumphum de ærumnis & calamitatibus quibuscunque, imo de morte & inferno. Et quia legitime certarunt, coronabuntur, 2. Tim. 2: 5. corona ornatus, Esai. 28: 5. Ez. 16: 12. corona decoris. Es. 62: 3. corona gloria, Jer. 13: 18. Bar. 3: 2. corona justitia, 2. Tim. 4: 8. corona honoris, 1. Petr. 5: 4. Tandem corona vite, quam nemo tollet. Jac. 1: 12. Apoc. 2: 10.

Ufus reliqui de veritate morali, & de fugiendo mendacio, facile addi possunt. conf. Fasc. p. 179. 263. 439. &c.

Concio III.

Parasc. Ezech. 33: 11. Fasc. p. 505. Videmus intimum amorem Divinæ misericordiæ erga peccatores; nos itaque proximum errantem, omnino studio in viam reducere annitatur, &c.

TEXTUS. Jacob, 5: v. 19, 20.

Exord. 1. Petr. 4: 10. Insigne hocce monitum, respicit quidem omne officiorum genus, quod proximo præstatur, præcipue a. spirituale intendit: hoc enim ex vera caritate & ardenti amore fluit vers. 8. In textu videmus, Mutuum Christianorum officium.

I. Quoad actum. II. Quoad fructum.

I. Actus respicit (a) subjectum, quod est proximus aberrans, πλανῶν est a via abduci, vagabundus errare per devia; ita proximus ubi habenas V. D. non audit, inquit equi furibundi in peccatorum & errorum devia fertur

aberrans

1141
fertur, præceptaque in exitiū ruit; oberrationis periculum tanto est perniciosius cum sit. ἀπὸ τῆς ἀληθείας hinc (B) objectū, a veritate, puta V. D. & celestis doctrinæ, dum falsa & fanatica dogmata animo fovet, vitam etiam agit agnitæ veritati minus convenientem, vid. 2. Petr. 2. cap: sedula ergo danda opera ut ejusmodi errans frater in viam, reducatur, qui (γ) est ipse actus, convertere, vox Græca de his usurpatur, qui ulterius progredi nolunt, sed averso corpore & facie pedem referunt; ita eos qui antea peccatorum mancipia fuerunt, aversi à Deo, gressu velut in contrariū mutato, Deo adjuvante, reduces ad ipsum faciamus. Act. 26: 18. El. 42: 7. idque assiduis monitis & precibus pro illis, Matth. 18: 15; 16. Gal. 6: 1.

II. *Fructum*, qui duplex est. (α) *Servatio animæ à morte*, 1. Thess. 5: 23. servatio animæ & corporis intelligenda, 1. Petri 1: 9. Anima servatur, cum mentis ignorantia pellitur, Joh. 17: 3. cordis durities tollitur, Ez. 11: 19. totusq; homo, se dat justitiæ & sanctitati, Eph. 4: 20. conf. 1. Tim. 4: 16. (β) *Testio multitudinis peccatorum*: Non tam converfor sua peccata obteget, vel sui & conversi simul, quam solius hujus; ejus enim peccata obtegentur, cujus anima a via erroris revocatur. conf. Prov. 10: 12. 1. Cor. 13: 5, 6, 7. Tota hæc opera pendet ex vi & efficacia V. D. Pl. 19: 8. 1. Tim. 4: 16. In Christo, Act. 2: 38. & 3: 19. & 13: 38. &c.

USUS, Non parum proximo debemus, cum etiam salutis animæ ipsius invigilandum; alias sanguinis ipsius rei sumus, & judicium nobis positū sciamus, Jac. 2: 13. Deus vult ut vel inimici bovem & alinum a via aberrantem reducamus, Exod. 23: 4, quanto magis hæc opera erranti fratri locanda, cujus animam proprio sanguine redemit Christus, 1. Petri 1: 19. Rom. 14: 1. 1. Cor. 9: 22. Si Judex Christus in extremo judicio, cibantem & potantem commendabit, Matth. 25: 34. quantum ipsi dabit qui ipsi lucratus est animam, conf. Matth. 10: 18. & 16: 20. Pii 9, anima in fasciculo viventium ligabitur; &c. 1. Sam. 25: 29. conf. Sap. 3: 1. Hoc sacro opere optime finiamus Dies solennium precum, si etiam in tam sacro proposito pergimus, hoc angusto belli tempore, augustam gratiæ suæ portam nobis aperiet DEUS, REGEMq; AUGUSTISSIMUM incolumem, victoriis & triumphis immortalem, quanto citius nobis restituet, Simus memoræ dicti, 1. Petri. 1: 22, 23. & 2. Petri. 1: 6 -- 10. Sic consequemur quod ibid. v. 11. promittitur.